

intelligimus, si non fieri jam videmus. Sede ergo a dextris Dei, occultare ut credaris, donec impleantur tempora gentium. Sic enim scriptum est: « Quem oportebat » cœlum recipere, donec impleantur tempora gentium¹. » Ut enim resurgeres, mortuus es; ut ascenderes, resurrexisti; ut sederes ad dexteram Patris, ascendisti: ergo ut ad dexteram Patris sederes, mortuus es. De morte enim resurrectio, de resurrectione ascensio, de ascensione ad dexteram sessio: hoc totum ergo cœpit a morte. Excellentia claritatis hujus, principium habet humilitatis. Te itaque sedente ad dexteram Patris, implentur tempora gentium, ponuntur inimici omnes scabellum pedum tuorum: et ad hoc ut perveniatur, prius dominaberis in medio inimicorum tuorum. Ad hoc enim: « Virgam virtutis » tuæ emittet Dominus ex Sion. » Ut autem morereris, et per mortem tuam deleretur chirographum peccatorum², et prædicaretur pœnitentia et remissio delictorum per omnes gentes³, incipientibus ab Jerusalem, cæcitas Judæorum fecit. Aliis illuminandis, aliorum cæcitas militavit. « Cæcitas enim ex parte Israël facta est, ut plenitudo » Gentium intraret, et sic omnis Israël salvus fieret⁴. » Cæcitas ex parte Israël facta » occidit te; occisus resurrexisti, sanguine tuo peccata Gentium diluisti, ad dexteram Patris sedens undique patientes et ad te confugientes collegisti. « Facta est ergo cæcitas ex parte Issaël, facta » est ut plenitudo Gentium intraret, et sic omnis Israël » salvus fieret, » et omnes inimici tui fierent scabellum pedum tuorum. Sed hoc nunc, postea quid?

XII. « Tecum principium in die virtutis tuæ⁵. » Quis iste dies est virtutis ejus? Quando cum illo principium, vel quod principium, vel quomodo cum illo principium;

¹ Act. III, 21. — ² Coloss. II, 14. — ³ Luc. XXIV, 47. — ⁴ Rom. XI, 25. — ⁵ Psal. CIX, 3.

quandoquidem et ipse principium? Adjuvet Dominus, ut nec mihi dicere perturbetur, nec vobis audire. Video enim quod jam factum est, et vobiscum video oculis fidei: oculis quoque carnis video quod jam fit, rursusque oculis fidei vobiscum spero quod futurum est. Quid ergo factum est? quid fit? quid futurum est? Christus passus est, mortuus est, resurrexit tertia die, ascendit in cœlum, ut novimus, quadragésimo die, sedet ad dexteram Patris: hoc jam factum est, hoc non vidimus, sed credimus. Quid nunc fit? Dominatur in medio inimicorum suorum, emissa virga virtutis ejus ex Sion fit hoc, id agitur. Formam servi et præsentem tunc viderunt servi, et absentem nunc credunt servi. Hoc credimus de forma servi, quod possumus capere, dum adhuc sumus servi. Hoc est enim illud lac parvulorum, quod temperavit, panem trahiciens per carnem. Nam panis ille Angelorum, in principio erat Verbum¹. Ut tamen panem Angelorum manducaret homo², Creator Angelorum factus est homo. Ita nobis Verbum incarnatum factum est receptibile: quod recipere non valeremus, si Filius æqualis Deo non se exinaniret formam servi accipiens, in similitudine hominum factus, et habitu inventus ut homo³. Ut ergo utcumque capere possemus eum, qui non posset capi a mortalibus, mortalis factus est immortalis; ut peracta sua morte faceret immortales, et aliquid daret inspiciendum, aliquid credendum, aliquid post videndum. Inspiciendam dedit formam servi præsentibus, non solum oculis videndam, sed etiam manibus pertractandam. Cum eadem forma ascendit in cœlum, credere nobis jussit, quod illis videre concessit. Sed et nos habemus quod videamus. Illi enim viderunt virgam emissam ex Sion, nos videmus dominari in medio inimicorum suo-

¹ Joan. I, 1. — ² Psal. LXXVII, 52. — ³ Philip. II, 6, 7.

rum. Hoc totum, fratres, pertinet ad dispensationem formæ servilis, quæ tolerabiliter capitur a servis, et amatur a futuris liberis. Veritas enim incommutabilis quod est Verbum Dei, Deus apud Deum, per quem facta sunt omnia¹, in se manens innovat omnia². Hanc ut videamus magna et perfecta cordis munditia necessaria est, quæ fit per fidem. Demonstrata enim forma servi dilata est ad demonstrandam formam Dei. Idem quippe in forma servi loquens servis ait: « Qui diligit me, mandata mea custodit: » et qui diligit me, diligitur a Patre meo, et ego diligam eum, et ostendam me ipsum illi³. » Videntibus se promisit demonstraturum se. Quid videbant? quid promittebat? Videbant formam servi, promittebat formam Dei. « Ostendam, inquit, me ipsum illi. » Ipsa est claritas, ad quam perducitur regnum, quod modo transitu sæculi hujus colligitur: ducitur enim ad quamdam visionem ineffabilem, quam non merebuntur impii. Cæterum forma servi cum hic esset, visa est ab impiis: viderunt eam qui crediderunt, viderunt et qui occiderunt. Ne aliquid magnum putes videri formam illam, viderunt amici, viderunt inimici; et quidam videntes interfecerunt, quidam non videntes crediderunt. Hanc ergo formam servi, quam hic jam in humilitate viderunt et pii et impii, videbunt et in judicio et pii et impii. Cum enim Dominus ante oculos Discipulorum suorum ferretur in cœlum, sonuit vox angelica intuentibus eum: « Viri Galilæi, quid statis » intuentes in cœlum? Iste Jesus sic veniet, quomodo » eum vidistis euntem in cœlum⁴. » Sic ergo, sic, in eadem forma: quia de impiis dictum est: « Videbunt in quem » pupugerunt⁵. » Videbunt judicaturum, quem irriserunt judicatum. Ipsa itaque forma servi in judicio conspi-

¹ Joan. I, 1 et 3. — ² Sap. VII, 27. — ³ Joan. XIV, 21. — ⁴ Act. I, 11. — ⁵ Zach. XII, 10.

cua erit et justis et injustis, et piis et impiis, et fidelibus et infidelibus. Quid ergo impii non videbunt? Nam de quibus dictum est: « Videbunt in quem pupugerunt: » de ipsis rursus dictum est: « Tollatur impius ut non videat » claritatem Domini¹. » Quid est hoc, fratres? Discernamus, discutiamus. Excitatur impius ut aliquid videat: tollitur impius, ut aliquid non videat. Jam quid sit visurus, ostendimus formam illam de qua dictum est: « Sic » veniet². » Quid ergo non est visurus? « Et ostendam me » ipsum illi³. » Quid est, me ipsum? Non formam servi. Quid est me ipsum? Formam Dei, in qua non rapina arbitratus sum esse æqualis Deo⁴. Quid est, me ipsum? « Di- » lectissimi, filii Dei sumus, et nondum apparuit quid » erimus: scimus, quia cum apparuerit, similes ei erimus: quoniam videbimus eum sicuti est⁵. » Hæc claritas Dei est ineffabilis lux, fons lucis sine commutabilitate, veritas sine defectu, sapientia in se ipsa manens, innovans omnia⁶: hæc substantia Dei est. Itaque tolletur impius, ut non videat hunc honorem Domini. « Beati enim » mundi cordes, quia ipsi Deum videbunt⁷. »

XIII. Videtur ergo mihi, fratres, quantum nostræ capacitati Dominus impertiri dignatur, de ipso tempore: si tamen dicendum est tempore; quodam enim tempore venturi sumus ad non tempus: inde mihi videtur dictum; quod sine præjudicio dicam, si quis intelligere aliquid melius, expeditius, probabilius possit: inde mihi videtur dictum, « Tecum principium in die virtutis tuæ. » Denique hoc, quantum puto, versu consequente satis explanat. Quia enim et hic dicta est virtus ejus, qua subjecit gentes jugo suo, qua stravit populos, non ferro, sed ligno, etsi in carne, etsi in humilitate, etsi adhuc quantum ser-

¹ Isai. XXVI, 10. — ² Act. I, 11. — ³ Joan. XIV, 21. — ⁴ Philip. II, 6, 7. — ⁵ I Joan. III, 2. — ⁶ Sap. VII, 27. — ⁷ Matth. V, 2.

vilis forma patitur, capitur tamen magna virtus ejus; quia quod infirmum est Dei, fortius est hominibus¹: quia ergo dicta est et hic virtus ejus, quam commendavit dicendo: « Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion, et dominare in medio inimicorum tuorum: » quanta enim virtus ejus dominans in medio inimicorum suorum perstreptentium, nihil contra eum valentium, quotidie sibi dicentium: « Quando morietur, et peribit nomen ejus²? » Cum crescat gloria ejus per populos, cum ejus nomini subjiciantur gentes, cum peccator videat et irascatur, dentibus suis frendat et tabescat³: quia ergo est et hæc virtus ejus, volens Propheta commendare aliter virtutem ejus, sicuti est Virtus Dei et Sapientia Dei Christus in lumine perpetuo incommutabilis veritatis; ad quam visionem servamur, ad quam visionem differimur, ad quam visionem fide mundamur, a qua visione tollitur impius ne videat honorem Domini; hoc ergo volens ostendere: « Tecum, inquit, principium in die virtutis tuæ. » Quid est, « Tecum principium? » Quodlibet pone principium. Si ipsum Christum: potius diceretur: Tu es principium, quam « Tecum principium. » Respondit enim interrogantibus: « Tu quis es? » et ait: « Principium, quia » et loquor vobis⁴. » Cum sit principium et Pater, de quo unigenitus Filius, in quo principio erat Verbum, quia Verbum erat apud Deum⁵. Quid ergo, si et Pater principium, et Filius principium, duo principia? Absit. Sicut enim Pater Deus et Filius Deus, Pater autem et Filius non duo dii, sed unus Deus: sic Pater principium et Filius principium, Pater autem et Filius non duo, sed unum principium. « Tecum principium. » Tunc videberis quomodo tecum sit principium. Non enim et hic non te-

¹ I Cor. I, 25. — ² Psal. XL, 6. — ³ Id. cxi, 10. — ⁴ Joan. III, 25. — ⁵ Id. I, 1.

cum principium. Nonne enim tu dixisti: « Ecce itis quis » que ad sua, et me solum relinquetis; sed non sum » solus, quia Pater mecum est¹? » Et hic ergo, « Tecum » principium. » Dixisti enim et alibi: « Pater autem in » me manens facit opera sua². Tecum principium: » nec unquam a te separatus est Pater. Sed quando videbitur tecum esse principium, tunc manifestum erit omnibus similibus jam tibi factis: quoniam videbunt te sicuti es³. Etenim hic Philippus te videbat, et Patrem quærebat⁴. Tunc ergo videbitur quod nunc creditur. Tunc « Tecum » principium » videntibus sanctis, videntibus justis: sublatis de medio impiis, ne videant honorem Domini.

XIV. Modo ergo credamus, fratres, quod tunc videamus. Nam et Philippus objurgatus est quod quæreretur videre Patrem, cum in ipso Filio non agnosceret Patrem: « Tanto tempore vobiscum sum, et non cognovisti me? » Philippe, qui me vidit, vidit et Patrem⁵. » Sed qui me vidit, non qui formam servi in me vidit. « Qui ergo me » vidit, » qualem me abscondi timentibus me, qualem me videndum perficio sperantibus in me⁶, « Vidit et Patrem. » Sed quia ista visio post erit, nunc pro illa quid habebimus? Videamus quid dicat Philippo. Cui dixerat: « Qui me vidit, vidit et Patrem: » quasi ei Philippus tacitus responderet: Et quomodo te videbo, si aliter videris quam in forma servi? aut quomodo videbo Patrem, invalidus homo mortalis, pulvis et cinis? Conversus ad eum, differens visionem, imperans fidem, qui dixerat: « Qui me » vidit, vidit et Patrem; » quia multum erat ad Philippum, et longe ab eo erat videre: « Non credis, inquit, » quia ego in Patre, et Pater in me est⁷? » Quod videre nondum potes, crede, ut videre merearis. Cum ergo ven-

¹ Joan. XVI, 32. — ² Id. XIV, 10. — ³ I Joan. III, 2. — ⁴ Id. XIV, 8. — ⁵ Ibid. 9. — ⁶ Psal. XXX, 20. — ⁷ Joan. XIV, 10.

tum fuerit ut videamus, tunc apparebit, « Tecum principium in die virtutis tuæ. Virtutis tuæ: » non virtutis infirmitatis tuæ, quia ibi virtus. « Virtutis tuæ: » habent nunc homines in fide, in spe, in charitate, in bonis operibus virtutes suas; sed ibunt a virtutibus in virtutem¹. « Tecum ergo principium: » videberis cum Patre, in Patre, ut Pater « Tecum principium in die virtutis tuæ, » illius virtutis tuæ, quam impius non videbit. Nam et hoc infirmum tuum, fortius est hominibus². Etenim, « In die » virtutis tuæ tecum principium. »

XV. De qua virtute dicis, expone. Quia et hic, ut dictum est, nominata est virtus ejus, cum emittitur virga virtutis ejus ex Sion, ut dominetur in medio inimicorum suorum. De qua virtute dicis? « In splendore sanctorum. » In splendore, inquit, sanctorum. » De ipsa virtute dicit, quando erunt in splendore sancti: non quando adhuc terrenam carnem gestantes et in corpore mortali atque corruptibili gementes, quod aggravat animam, et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem³: cum ipsæ cogitationes invicem non videntur, non hoc est, « In » splendore sanctorum. » Sed quid est, « In splendore sanctorum? Donec veniat Dominus, et illuminet abscondita tenebrarum, et manifestabit cogitationes cordis; et tunc laus erit unicuique a Deo⁴. » Hoc erit, « In splendore sanctorum; » quia, « Tunc justi fulgebunt in regno Patris sui, sicut sol. » Audite enim quid sit hoc, « In splendore sanctorum. Veniet, inquit, messis, veniet finis sæculi: mittet paterfamilias Angelos suos, et colligent de regno ejus omnia scandala, et mittent in caminum ignis ardentis: tunc justi fulgebunt sicut sol in regno Patris sui⁵. » In quo regno? Videte

¹ Psal. LXXXIII, 8. — ² I Cor. I, 25. — ³ Sap. IX, 15. — ⁴ I Cor. IV, 5. — ⁵ Matth. XIII, 39-43.

si visio quædam servatur, de qua nobis dictum est: « Tecum principium. » In quo regno? Utique in vita æterna. Nam ad dexteram positus hoc dicturus est: « Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab initio mundi¹. » Deinde damnatis impiis, segregatis justis atque laudatis, quid sequitur quod dixerat: « Percipite regnum? Tunc ibunt impii in ambustionem æternam, justi autem in vitam æternam². » Quod dixerat, « Regnum, » hoc dixit, « Vitam æternam, » quo non ibunt impii. Videte si quædam visio est vita æterna: « Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, et quem misisti Jesum Christum³. » Quia, « Tecum principium in die virtutis tuæ. » Ergo, « Tecum principium in die virtutis tuæ, in splendore sanctorum. »

XVI. Sed hoc differtur, hoc postea dabitur: quid nunc? « Ex utero ante luciferum genui te. » Quid hic? Si Deus filium habet, numquid et uterum? Sicut carnis corpora, non habet; quia nec sinum: dictum est tamen: « Qui est » in sinu Patris, ipse enarravit⁴. » Qui est autem sinus, ipse est uterus: et sinus et uterus pro secreto positus est. Quid est, « Ex utero? » Ex secreto, ex occulto; de me ipso, de substantia mea; hoc est, « Ex utero: quia, » Generationem ejus quis enarrabit⁵? » Accipiamus ergo Patrem dicentem ad Filium: « Ex utero ante luciferum » genui te. » Quid est ergo, « Ante luciferum? » Lucifer pro sideribus positus est, tanquam a parte totum significante Scriptura, et ex eminenti stella omnia sidera. Sed illa sidera quomodo facta sunt? « Ut sint in signis, et in » temporibus, et in diebus, et in annis⁶. » Si ergo et in signis et in temporibus posita sunt sidera, et lucifer nominatus est pro sideribus; quod est ante luciferum, hoc

¹ Matth. XXV, 34. — ² Ibid. 46. — ³ Joan. XVII, 3. — ⁴ Id. I, 18. — ⁵ Isai. LIII, 8. — ⁶ Gen. I, 14.

est ante sidera; et quod est ante sidera, hoc est ante tempora: si ergo ante tempora, ab æternitate: noli quærere quando; æternitas non habet quando. Quando et aliquando verba sunt temporum. De Patre non est natus in tempore, per quem facta sunt tempora. Dictum est ergo, ut dici oportuit, figurate, prophetice, ut et uterus pro secreta substantia, et lucifer pro temporibus poneretur. An vultis et ipsum David respiciamus, qui Dominum suum dixit filium suum? Ut enim hoc diceret, audivit a Domino suo; ab illo audivit, a quo falli non potuit: et dixit jam Dominum suum, quia, « Dixit, inquit, Dominus Domino meo: Sede a dextris meis. » Et ipse loquitur, ipsius quasi sermo contextus est. Si ergo ipse loquitur, forte ipse potuit dicere: « Ex utero ante luciferum » genui te. » Ex utero virginali, « Ex utero ante luciferum genui te. » Si enim illa virgo ducens propaginem de carne David, ex illo utero natus Christus, tanquam ex utero genitus a David. « Ex utero, » quo masculus non accessit: « Ex utero » prorsus, proprie « Ex utero, » quia solus ex solo utero. Ergo, « Ex utero, » inquit ille, qui eum Dominum suum dixerat: « Ex utero ante luciferum » genui te. » Et hoc ipsum « Ante luciferum » signate dictum, et proprie dictum, et sic impletum. Noctu enim natus est Dominus de utero virginis Mariæ¹: indicant testimonia pastorum, qui vigilias exercebant super gregem suum. « Ex utero ante luciferum genui te. » O tu, Domine meus, sedens ad dexteram Domini mei, unde filius meus, nisi quia « Ex utero ante luciferum genui te? »

XVII. Et ad quid natus es? « Juravit Dominus, et non » poenitebit eum, Tu es sacerdos in æternum secundum » ordinem Melchisedech². » Ad hoc enim natus ex utero ante luciferum, ut esses sacerdos in æternum secundum

¹ Luc. 11, 7, 8. — ² Psal. cix, 4.

ordinem Melchisedech. Si natum ex utero, de virgine intelligimus; ante luciferum, noctu, sicut Evangelia contestantur; procul dubio inde ex utero ante luciferum, ut esset sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Nam secundum id quod natus de Patre Deus apud Deum, co-æternus gignenti, non sacerdos; sed sacerdos propter carnem assumptam, propter victimam, quam pro nobis offerret a nobis acceptam. « Juravit ergo Dominus. » Quid est, « Juravit Dominus? » Ergo Dominus jurat, qui prohibet hominem a jurando¹? An forte ideo magis hominem prohibet a jurando, ne in perjurium prælabatur, et ideo Deus magis jurat, quia non potest esse perjurus? Homo enim qui per consuetudinem jurandi potest lingua in perjurium prolabi, bene prohibetur jurare: tanto enim longius erit a perjurio, quanto erit longe a jurando. Qui enim jurat homo, falsum et verum jurare potest: qui autem non jurat, falsum jurare non potest; quia omnino non jurat. Cur ergo non juret Dominus, quando Domini juramentum promissionis est firmamentum? Juret omnino. Quid ergo tu facis, cum juras? Testaris Deum: hoc est jurare, Deum testari: et ideo molestum, ne ad aliquam falsitatem testem adhibeas Deum. Si ergo tu jurando testaris Deum, cur ergo non et Deus jurando testetur se ipsum? « Vivo ego, dicit Dominus, » juratio Dei est. Sic juravit de semine Abrahæ: « Vivo ego, dicit Dominus, » quoniam audisti vocem meam, et non pepercisti filio » tuo unico propter me, nisi benedicens benedicam te, » et implendo implebo semen tuum sicut stellas cœli, et » sicut arenam quæ est ad labium maris, et benedicen- » tur in semine tuo omnes gentes². » Et semen Abrahæ quod est Christus, ille semen Abrahæ, accipiens carnem de semine Abrahæ, erit sacerdos in æternum secundum

¹ Matth. v, 34. — ² Gen. xx, 16-18.

ordinem Melchisedech. De sacerdotio ergo secundum ordinem Melchisedech, « Juravit Dominus, et non poenitebit » eum. » Quid de sacerdotio secundum ordinem Aaron? Numquid poenitet Deum, sicut hominem, aut nolens cadit in aliquid ut faciat, aut imprudens prolabitur, ut postea eum de suo prolapsu poeniteat? Scit quid agat, scit quoque quid progrediatur; unde in aliud commutetur, in potestate rectoris est. Sed poenitentia, mutatio rerum significatur. Quomodo enim tu, cum aliquid te poenitet, dolens factum quod fecisti: sic quando aliquid Deus praeter spem hominum, id est, praeterquam sperant homines mutat in aliud, poenitere se dicit: usque adeo ut de poena nostra poeniteat eum, si nos de vita nostra mala poenituerit. « Juravit ergo Dominus: Juravit, » firmavit: « Non » eum poenitebit, » non mutabit. Quid? « Tu es sacerdos in aeternum. » Ideo « In aeternum, » quia « Non » poenitebit eum. » Sed sacerdos, secundum quid? Numquid erunt illae hostiae, victimae oblatae a Patriarchis, arae sanguinis et tabernaculum, et illa primi Testamenti Veteris sacramenta? Absit. Jam illa sublata sunt, everso jam templo, remoto illo sacerdotio, pereunte victima eorum et sacrificio: haec nec Judaei habent. Vident perisse jam sacerdotium secundum ordinem Aaron, et non agnoscunt sacerdotium secundum ordinem Melchisedech. « Tu es » sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech. » Fidelibus loquor. Si quid non intelligunt catechumeni, auferant pigritiam, festinent ad notitiam. Non ergo opus est mysteria promere: Scripturae vobis intiment quid est sacerdotium secundum ordinem Melchisedech.

XVIII. « Dominus a dextris tuis. » Dominus dixerat: « Sede a dextris meis: » nunc Dominus a dextris ejus, quasi mutaverint sedes. An forte sic potius, « Juravit Do-

» minus, et non poenitebit eum, Tu es sacerdos in aeternum, » ad Christum dictum est? « Tu es sacerdos in aeternum, juravit Dominus. » Quis Dominus? « Qui » dixit Domino meo: Sede a dextris meis: ipse juravit, Tu » es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech: » et ad ipsum Dominum qui juravit, sermo directus est, « Dominus a dextris tuis. » O Domine, qui jurasti et dixisti: « Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech; ipse sacerdos in aeternum, Dominus est » a dextris tuis, ipse, inquam, sacerdos in aeternum, » de quo jurasti, « Dominus est a dextris tuis: » quia eidem Domino meo dixisti, « Sede a dextris meis, quoadusque » ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. » Iste ergo Dominus qui est a dextris tuis, de quo jurasti, et cui jurasti dicens: « Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech, Conquassavit in die irae suae » reges. » Ipse utique Christus Dominus a dextris tuis, cui jurasti, et non poenitebit te: quid agit sacerdos in aeternum? quid agit, qui est a dexteram Dei, et interpellat pro nobis¹, tanquam sacerdos intrans in interiora vel in sancta sanctorum, in secreta caelorum, ille solus non habens peccatum, et ideo facile mundans a peccatis²? Ille ergo a dextris tuis, « Conquassavit in die irae suae reges. » Quos reges, quaeris? Excidit tibi, « Astiterunt reges terrae, et principes convenerunt in unum, adversus Dominum et adversus Christum ejus³? » Hos reges conquassavit gloria sua, et pondere nominis sui infirmos reddidit reges, ut non possent efficere quod volebant. Conati enim sunt multum delere nomen christianum de terra, et non potuerunt: quia « Qui offenderit in lapidem » illum, conquassabitur⁴. » Offenderunt ergo in lapidem

¹ Rom. viii, 34. — ² Hebr. c, 12 et 14. — ³ Psal. ii, 2. — ⁴ Matth. xxi, 11.

offensionis, et ideo conquassati sunt reges, cum dicunt: Quis est Christus? Nescio quis Judæus, nescio quis Galilæus, sic occisus, sic mortuus. Lapis est ante pedes tuos, quasi viliter et humiliter jacens: ideo contemnendo offendis, offendendo cadis, cadendo quassaris. Si ergo tanta est ira occulti, quod erit iudicium manifesti? Audistis iram occulti, de qua Psalmus inscribitur, « Pro occultis » filii. » Nonus Psalmus, si bene memini, inscribitur, « Pro occultis filii: » et ibi ostenditur iudicium occultum iræ occultæ. Irato Deo vivunt, qui in lapidem illum offendunt; conquassantur. Et quo valet quod conquassantur? Audi de iudicio futuro: « Quia qui offenderit in » lapidem illum, ait, conquassabitur; super quem vero » ceciderit lapis ille, conteret eum¹. » Cum ergo offenditur in eum, quasi humilis jacet, tunc conquassat: cum autem conteret, desuper veniet. Videte quemadmodum his binis verbis, conquassabit et conteret, offendit in eum et veniet super eum, distributa sunt duo tempora, humilitatis et claritatis Christi, occultæ poenæ et iudicii futuri. Eum non conteret veniens, quem non conquassat jacens. Jacens dico, tanquam contemptibilis apparens. Nam ille a dextris Dei est, et valide ex alto clamavit: « Saule, Saule, quid me persequeris²? » Sed tamen quamvis de coelo, non diceret: « Quid me persequeris, » quem nemo tangebatur, nisi ita in coelo ad dexteram Patris sederet, ut et in terra in nobis quasi jaceret. « Dominus a » dextris tuis, conquassavit in die iræ suæ reges. »

XIX. « Judicabit in gentibus. » Sed nunc, « Pro occultis³: » erit enim et iudicium manifestum. « Judicabit in gentibus. » Modo enim fit, « Periit memoria eorum cum strepitu⁴. » In ipso Psalmo est, « Pro occultis: » Periit memoria eorum cum strepitu, et Dominus in

¹ Luc. xx, 18. — ² Act. ix, 4. — ³ Tit. Psal. cix. — ⁴ Ibid. 6, 7.

» æternum manet; paravit in iudicio sedem suam, et ipse » judicabit orbem terrarum in æquitate. » Ibi dictum est: « Increpasti gentes, et periit impius, nomen eorum de- » lesti in æternum: » hoc occulte agitur. « In die ergo » iræ suæ conquassavit reges, Judicabit in gentibus. » Quomodo? Audi quod sequitur: « Replebit ruinas. » Modo sic iudicat in gentibus, ut repleat ruinas: nam quando in fine iudicaverit, damnabit ruinas. « Replebit ruinas: » quas ruinas? Quisquis a nomine ejus timuerit, cadet: cum ceciderit, evertetur quod erat, ut ædificetur quod non erat. « Judicabit in gentibus, replebit ruinas. » Quisquis contumax es in Christum, casuram turrem in altum erexisti. Bonum est ut te ipsum dejicias, humilis reddaris, sedentis ad dexteram Patris pedibus provolaris, ut fiat in te ruina construenda. Nam si permanes in mala altitudine, tunc dejicieris quando non ædificaberis. Etenim de talibus dicit in alio loco Scriptura: « Destrue eos, et non » ædificabis eos¹. » Procul dubio non diceret de quibusdam: « Destrue eos, et non ædificabis eos; » nisi quosdam ita destrueret, ut ædificaret. Quod fit hoc tempore, cum Christus in gentibus ita iudicat, ut repleat ruinas. « Conquassabit capita super terram multa. » Hic, « Super » per terram, » in hac vita, « Conquassabit capita multa. » De superbis humiles facit. Et audeo dicere, fratres mei, utile est capite quassato hic humiliter ambulare, quam capite erecto in iudicium æternæ mortis incidere. Multa capita conquassabit ruinas faciendo, sed replendo ædificabit.

XX. « De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput². » Videamus et in via bibentem de torrente. Primo quis est torrens? Profluxio mortalitatis humanæ. Sicut enim torrens pluvialibus aquis colligitur, redundat, per-

¹ Psal. xxvii, 5. — ² Id. cix, 7.